

Elokuva- sepitteet analyytikon leikkaus- pöydällä

**Henry Bacon:
AUDIOVISUAALISEN
KERRONNAN TEORIA.**

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 792. Helsinki: SEA/SKS 2000. 267 s.

Henry Bacon on kirjoittanut audiovisuaalisen kerronnan analyysistä erinomaisen oppikirjan, joka elokuvatuotkimuksen lähtökohtien ohella hyödyntää mm. teatteri- ja musiikkitieteen sekä kirjallisuudentutkimuksen näkökulmia.

Baconin näkemys yhdistää kognitiivista havaintopsykologiaa ja esteettistä analyysiä, mutta jättää hermeneuttiset tulkinnot vähemmälle. Bacon noudattaa monia yhdysvaltalaisen neoformalistien (David Bordwell & Kristin Thompson) lähtökohtia, mutta luo näitä enemmän siltoja ideologiakriittisten tulkintojen suuntaan. Hän ei esimerkiksi Noël Carrollin tavoin asetu suoraan vastarintaan psykoanalyttisten tulkintojen relevanssia kohtaan – mikä toisaalta herättää avoimeksi jääviä kysymyksiä: millainen on se ”marginaalinen” asena, joka psykosemioottisille tulkinnoille voi kognitiivisten näkemyksen rinnalla jäädä?

Baconin kirja on perusteellisin ja monipuolisin suomeksi julkaistu teos aihepiiristään. Erinomaisesti kirjoittajan lähtökohtia avaavaa johdantoa seuraa loogisesti luvuiksi jäsentynyt kokonaisuus. Audiovisuaalisista juoni-, kerronta- ja kertojarakenteista syntyy rikas ja monisärmäinen kuva.

Lukija saa toki teoksesta irti sitä enemmän, mitä paremmin hän jo ennalta tuntee esimerkkeinä käytettyjä elokuvia. Runsaasti havainnollistavia viittauksia on mm. Hitchcockin, Godardin, Kubrickin ja Kieslowskin ohjaamiin elokuviin ja erityisesti Luchino Viscontiin, josta Bacon on kirjoittanut aieminkin (Tiikerikissan aika 1992).

Uusi populaarielokuva saa esimerkeissä vähemmän huomiota osakseen. Synnä lienee lähinnä se,

että ns. taide-elokuvan perinne on pyrkinyt elokuvakerronnan keinojen kehittämiseen ja kokeiluun tavalla, joka synnyttää kiehtovia esimerkkejä. Kuitenkin Bacon tuntuu asettavan liiankin selvästi vastakkain populaarin valtavirtaelokuvan, jonka hän samastaa Hollywoodiin, ja taide-elokuvan, johon lokeroon tuntuvat lokahtavan kaikki kerronnallisesti kunnianhimoiset eurooppalaiset työt.

Almodovarin ohjausten kohdalla Bacon huomaa pohtia Bordwellilta perimänsä kerrontamoodien luokituksen karkeutta, mutta silti luokittelua (valtavirta-, taide-, avantgarde-, tyylikeskeinen tai retorinen elokuva) pönkitetään vain sopivilla esimerkeillä. Esimerkiksi farssin tai elokuvallisen ironian syvempi käsittely olisi voinut horjuttaa ”moodien” luokittelua.

Erittelevään esteettis-semioottiseen lähilukuun kirja antaa painavia eväitä. Otosten välisten aikasuhteiden ja tilavaikutelmien rakentelu, henkilöhaahojen luominen ja erilaisten kertojanäkökuilmien vaihtelun keinot saavat osakseen syvällisen käsittelyn, mikä inspiroi omia analyysejä ja voisi auttaa käsikirjoitusten tekijöitäkin.

Kirjan kieli on sujuvaa ja selkeää, mutta osin kiehtovastikin vanhahtavaa. Selventävien kaavioiden tai graafisten jäsenysten käyttöön on hyvin vähän yritystä, mutta kohtaustason erittelyjä ja analyysejä tukee erinomaisesti elokuvista poimittu still-kuvitus. Kuvat on toteutettu ruutukaappauksena videolta, mikä ei aina tee oikeutta filmikuvan laadulle ja muodolle, mutta havainnollistava funktio täytyy.

Teoksen viitekäytäntö on huolellinen. Siteeraukset englanninkielisistä teoksista ovat kaikki Baconin omia käännöksiä. Hän pystyy samalla tekemään osuvia huomautuksia suomenkielisten käsitteiden sävyeroista alkukieleen verrattuna. Suspense-käsitteen olisin itse silti kääntänyt ”odotusjännitykseksi”, koska pelkkä ”jännitys” ei tuo esiin piinaavan odotuksen merkitystä jännityselokuvan kerronnalle. Liitteen teos-, henkilö- ja asiasanahakemistot palvelevat lukijaa erinomaisesti.

PERTTI NÄRÄNEN

Meikäläisyys mediassa

**Helena Tapper (toim.)
ME MEDIAN MAISEMISSA.
Reflektioita identiteettiin
ja mediaan.**

Helsinki: Palmenia-kustannus 2000. 235 s.

Suomalaisuudesta jaksetaan kirjoittaa. *Me median maisemissa* tarttuu teemaan seitsemän mediatutkijan tarmolla. Johdantoluvussa lukijaa opastetaan medioituneeseen kansallismaisemaan melko yleisellä tasolla: puhutaan mediasta, kulttuurista, identiteetistä, useimmiten yksikössä. Yleisellä tasolla pysyttelee myös Ullamaja Kivikurun artikkeli, jossa vedellään laajoja kaaria identiteetti-käsitteen timoilla. Teksti haroo melko epätarkasti moneen suuntaan: esimerkiksi tekstissä määritellään sekä käsite identiteetti (s.11) että käsite kansalaisuus (s. 25) vastaamaan ajatusta kollektiivisesta minuudesta.

Sanna Valtosen, Inka Moringin, Sanna Ojajärven ja Karina Horstin artikkelit ovat selkeitä aineistoanalyyysejä. Valtosen kirjoitus suomalaisesta työttömyyskirjoittelusta keskittyy tosin tutunoloisen kansallisuus diskurssina -kehikon rakenteluun. Suomalaisuuden vahva kytkös työhön ja me-henki osoittautuvat lamavuosien pääkirjoitusten ja kolumnien analyysissä vähintäänkin ristiriitaisiksi. Enemminkin niistä olisi ollut kiintoisaa lukea.

Moring tarkastelee kirjoituksessaan *Heimojen maa* alueellisuuden rakentumista pääkirjoituksissa ja käyttää apunaan tilan, paikan ja alueen käsitteitä. Maaseudulla on monenlaiset kasvot: siinä missä Karjalainen turvautuu alueensa historiaan ja kulttuuritraditioon, pyrkii Ilkka poltikoimaan suoraan niin EU:n kuin hallituksen kanssa.

Ojajärven *Suuri kertomus suku-
puolesta* keskittyy television aamuohjelmien analyysiin. Ojajärven huomioiden ohjelmien rytmityksestä, loppukevennyksistä ja sukupuolisoitteista (hyvä termi!) ovat kiintoisia. Itse en ole kuitenkaan vakuuttunut siitä, että hokemaa suurten kertomusten katoamisesta voisi hyödyntää makasiinityyp-